

УДК 347.61/.64(477)

Тетяна Сергіївна КИРИЧЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9394-2010>;

Лариса Василівна КРАСИЦЬКА,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9187-4445>

РОЛЬ СІМЕЙНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ В ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Євроінтеграційні процеси України обумовили реформування багатьох сфер життєдіяльності, у тому числі й реформування системи правоохоронних органів. Верховною Радою України було прийнято Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII «Про Національну поліцію» [1] (далі – Закон України «Про Національну поліцію»), метою якого було реформування правоохоронних органів Міністерства внутрішніх справ України та створення Національної поліції України як органу виконавчої влади, який служитиме суспільству і призначений для охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки.

Стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію» проголошує, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Виконати ці завдання не можливо без належного теоретичного обміркування механізму охорони прав і свобод людини з урахуванням напрацювань української правничої науки, у тому числі й сімейно-правової доктрини. Можна констатувати, що на сьогодні проблема вдосконалення підготовки кадрів для Національної поліції України є актуальною та такою, що потребує комплексного підходу до процесу формування особистості поліцейського, який зобов'язаний, в першу чергу, неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського, поважати і не порушувати прав і свобод людини.

Пункти 17-18 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» передбачають, що поліція відповідно до покладених на неї завдань у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі; вживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї. Для України гострою є проблема сирітства та насильства в сім'ї. Так, в Україні в 2016 році налічувалось 71186 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [2]. Причиною появи особливої категорії дітей – соціальних сиріт – є безвідповідальність батьків у маргінальних сім'ях, які через алкоголізм, наркоманію не виконують обов'язки щодо утримання і виховання дітей. В Україні гостро стоїть проблема сімейного насильства: щороку реєструють понад 100 тисяч звернень з приводу насильства в сім'ї. За даними опитування компанії GfK Ukraine у серпні-вересні 2014 р. на замовлення Фонду народонаселення ООН в Україні, кожна п'ята жінка, яка має досвід шлюбу, зазнавала насильства з боку чоловіка; 22 % жінок віком 15–49 років пережили принаймні одну з форм насильства (фізичного або сексуального) [3].

Здійснення поліцейським контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, вжиття заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї

не можливі без опанування правових понять та правових категорій, розроблених наукою сімейного права. Напрацювання доктрини сімейного права у сфері попередження насильства в сім'ї, запровадження сімейних та «квазісімейних» форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є важливими для формування у поліцейського алгоритму дій, коли він виявляє підкинутих дітей, батьки яких невідомі, дітей, від яких відмовилися батьки, дітей, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України або в зоні проведення антитерористичної операції, та безпритульних осіб, у тому числі безпритульних дітей.

Поліцейський, діючи у правовому полі, повинен чітко розуміти свої права та обов'язки у взаємодії з іншими державними органами, установами, організаціями, у відносинах з громадянами. Так, п. 6 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 866 [4], передбачає, що служба у справах дітей, а у разі, коли дитина виявлена на території села, селища, – виконавчий орган сільської, селищної ради разом з працівниками уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та охорони здоров'я протягом доби після надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування, проводять обстеження умов її перебування, стану здоров'я та з'ясовують обставини, за яких дитина залишилась без батьківського піклування. Відповідно до п. 31 зазначеної постанови Кабінету Міністрів України тимчасове влаштування дитини, яка залишилась без батьківського піклування, у тому числі дитини, розлученої із сім'єю, проводять у межах компетенції служба у справах дітей та уповноважений орган Національної поліції за місцем виявлення дитини.

Перелік таких спільних дій уповноважених органів Національної поліції України та інших державних органів, установ, організацій можна продовжувати. Все це лише підкреслює ту обставину, що у процесі підготовки кадрів для Національної поліції України опанування напрацюваннями сімейно-правової науки сприятиме виконанню завдань Національної поліції України, охороні прав і свобод людини, взаємодії з громадянським суспільством.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Київ, 2017. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3> (дата звернення: 07.11.2017).
3. Державна доповідь про стан сімей та шляхи реалізації державної політики з питань сім'ї за підсумками 2014-2015 років. Київ : Міністерство соціальної політики України, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2016. URL: <http://www.msp.gov.ua/timeline/?t=17&from=&till=&g=154#tagpanel> (дата звернення: 07.11.2017).
4. Про затвердження Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини : постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866. *Офіційний вісник України*. 2008. № 76. Ст. 2561.

Одержано 08.11.2017

УДК 343.241-053.6

Наталя Володимирівна КІДІНА,

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ*

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ

Кризовий стан сучасного суспільства в Україні загострює соціальні протиріччя, що викликають девіантну поведінку особи. Недостатній соціальний захист сьогодення, особливо неповнолітніх, послаблення функцій традиційних інститутів моральності, правової соціалізації особистості, деградація молодіжної субкультури в державі – фактори, що стимулюють зростання злочинності неповнолітніх.